

AGENDA PER A LA DEMOCRÀCIA LOCAL

L'Assemblea de l'Observatori Internacional de la Democràcia Participativa celebrada a Barcelona el dia 27 de novembre de 2018, recollint els debats realitzats durant aquest any a diferents ciutats del món i les aportacions de la conferència anual de l'observatori iniciada el 25 de novembre i finalitzada aquest mateix dia 27, en què han participat representants de governs locals, organitzacions socials i centres de recerca, així com altres professionals, acorda una resolució de treball que vol ser una referència pels governs locals de tot el món.

1. OIDP i les xarxes de ciutats

- 1.1. Els governs locals treballaran per promoure l'elaboració d'una Carta mundial de l'autonomia local que incorpori la participació ciutadana com element clau per a un govern democràtic. (esmena incorporada)
- 1.2. L'organització i actuacions de l'OIDP tindran en compte la diversitat regional, de tipologies (metròpolis, ciutats mitjanes i petites, comunitats singulars) i de capacitat pressupostària dels governs locals.
- 1.3. L'OIDP actuarà com, instrument de pressió en l'àmbit internacional en matèria de democràcia local i en la defensa dels drets polítics de participació de la ciutadania en general i de les persones electes, en particular.
- 1.4. L'OIDP posarà especial atenció en els àmbits de recerca i innovació per facilitar la transferència de coneixements, promovent la vinculació amb l'àmbit acadèmic i el desplegament de laboratoris ciutadans.
- 1.5. Promoure el treball cooperatiu de les comunitats digitals per aprofundir i millorar les plataformes digitals per a la participació
- 1.6. L'OIDP mantindrà una relació de cooperació amb altres xarxes de ciutats per defensar la democràcia i l'autonomia local

Considerant:

1. Que la participació ciutadana i la millora de la democràcia formen part dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que l'any 2015 aprovà l'ONU com a part de l'Agenda 2030.

2. Que en particular, les metes de l'ODS 16.7 proposen: 1. *Crear a tots els nivells, institucions eficaces i transparents que retin comptes* i 2. *Garantir l'adopció en tots els nivells de decisions inclusives, participatives i representatives* (esmena incorporada)
3. Que la importància de la participació ciutadana apareix també a la Declaració de Quito sobre ciutats i assentaments humans sostenibles per a tothom en el marc d'Habitat III - Nacions Unides, 2016, mitjançant la qual s'articula una Nova Agenda Urbana.
4. Que en particular, al seu apartat 41, l'Agenda recull el compromís de "*promover el establecimiento de mecanismos institucionales, políticos, jurídicos y financieros en las ciudades y los asentamientos humanos a fin de ampliar las plataformas inclusivas, en consonancia con las políticas nacionales, que permitan una participación significativa en los procesos de adopción de decisiones, la planificación y los procesos de seguimiento universales, así como la mejora de la participación de la sociedad civil y el suministro y la producción conjuntos.*" (esmena incorporada).
5. Que l'apartat 48 anima "*la participación y la colaboración efectivas entre todos los interesados pertinentes, por ejemplo, los gobiernos locales, el sector privado y la sociedad civil, las mujeres, las organizaciones que representan a los jóvenes, así como las que representan a las personas con discapacidad, los pueblos indígenas, los profesionales, las instituciones académicas, los sindicatos, las organizaciones de empleadores, las asociaciones de migrantes y las asociaciones culturales, a fin de determinar las oportunidades de desarrollo económico urbano e identificar retos actuales y nuevos y adoptar medidas para encararlos.*".
6. Que l'apartat 92, afirma que calen "*enfoques participativos que tengan en cuenta la edad y el género en todas las fases de los procesos de planificación y elaboración de políticas urbanas y territoriales, desde la formulación de conceptos hasta su diseño, presupuestación, ejecución, evaluación y examen, basados en nuevas formas de asociación directa entre todos los niveles de gobierno y la sociedad civil, entre otras cosas mediante plataformas y mecanismos permanentes amplios y bien provistos de recursos para la cooperación y la consulta que estén abiertos a todos, utilizando las tecnologías de la información y las comunicaciones y soluciones de datos accesibles.*".
7. Que en general, la Nova Agenda Urbana aposta, per promoure "*el fortalecimiento de la capacidad de los gobiernos nacionales, subnacionales y locales, incluidas las asociaciones de gobiernos locales, según proceda, para trabajar con las mujeres y las niñas, los niños y los jóvenes, las personas de edad y las personas con discapacidad,*

los pueblos indígenas y las comunidades locales y las personas en situaciones de vulnerabilidad, así como con la sociedad civil, los círculos académicos y las instituciones de investigación, a fin de configurar los procesos de gobernanza institucional y de organización, para así permitir su participación eficaz en los procesos de toma de decisiones sobre el desarrollo urbano y territorial.” (apartat 148).

Reconeixent:

1. El rol fonamental de les ciutats i pobles com a motors del desenvolupament sostenible, el bon govern i la promoció dels drets humans.
2. La diversitat de les formes democràtiques i les maneres en què les comunitats locals poden lluitar contra la pobresa, la ignorància, la desigualtat, la manca de llibertats, la discriminació, l'exclusió, la inseguretat, la degradació del medi ambient i el deteriorament cultural.
3. Que la democràcia no és simplement un valor formal sinó que ha de ser actualitzada constantment i revisada per garantir la igualtat i la participació de tota la ciutadania.
4. Que les últimes dècades s'han desenvolupat en moltes ciutats i pobles experiències d'innovació democràtica i participació ciutadana en temes com l'urbanisme, les polítiques socials, els pressupostos participatius, l'economia, la gestió de recursos i béns comuns, el medi ambient, etc., construint un enorme banc de recursos i experiències per compartir i promoure.

Emfasitzant:

1. Que la participació ciutadana a través de mecanismes democràtics és un dret polític de totes les persones i la democràcia l'única forma de govern capaç de respectar a les persones com a subjectes polítics.
2. Que els pobles i les ciutats són actors polítics necessaris per abordar els problemes dels éssers humans en el món i la democràcia és la forma més idònia per lluitar en favor de les llibertats i contra les desigualtats.
3. Que l'enfortiment democràtic dels governs locals de qualsevol país enforteix la democràcia a altres nivells, com ara l'estatal, regional i també mundial.
4. Que cal una agenda específica per desenvolupar no només canals de participació, sino veritables ecosistemes de democràcia local.

ACORDEM UNA AGENDA PER A LA DEMOCRÀCIA LOCAL

Que recull les actuacions que els governs locals poden desenvolupar per millorar la participació ciutadana, afavorir l'enfortiment social i comunitari, millorar la democràcia i fer polítiques més eficaces que considerin les necessitats de la ciutadania i compleixin els Objectius de Desenvolupament Sostenible i implementin la Nova Agenda Urbana.

2. La democràcia local com a ecosistema

- 2.1. Els governs locals promouran la implementació d'ecosistemes de democràcia local.
- 2.2. Els diferents canals i processos de participació a promoure pels governs locals no són elements aïllats sinó que formen part d'un ecosistema interrelacionat que aprofita les sinergies i la singularitat de cada cana, infraestructura i procés per enfortir la intervenció ciutadana en la presa de decisions polítiques.
- 2.3. L'ecosistema ha de ser sostenible i eficaç i ha de poder millorar les relacions entre la ciutadania i entre aquesta i els governs locals (esmena incorporada)
- 2.4. L'ecosistema de democràcia ha de contemplar actuacions i dispositius en tres dimensions de la democràcia: la representativa, la deliberativa i la directa.
- 2.5. A més del respecte a tots els drets polítics inclosos en les declaracions internacionals, la dimensió representativa inclou l'accés per part de la ciutadania a la informació relacionada amb les diferents actuacions públiques. Inclou també la transparència, fent publicitat activa de la informació necessària perquè la ciutadania pugui copsar i comprendre l'abast de les actuacions. Els governs locals també han de retre comptes periòdicament de la seva acció de govern.
- 2.6. La dimensió directa inclou la realització de referèndums o la implementació de canals similars en els quals el conjunt de la ciutadania pugui decidir, mitjançant el vot lliure, directe i secret sobre determinades actuacions. Inclou també la regulació de mecanismes d'iniciativa ciutadana d'agenda i també iniciativa ciutadana legislativa, perquè la comunitat pugui proposar polítiques i altres tipus de decisions al seu govern local.
- 2.7. La dimensió deliberativa inclou la posada en marxa de mecanismes com els fòrums de debat, els consells ciutadans, els jurats ciutadans, les assemblees ciutadanes i altres mecanismes semblants on les persones participen voluntàriament o per

sorteig. A través d'aquests canals es promou el debat i el contrast d'arguments sobre determinades actuacions tot cercant la màxima pluralitat i diversitat de persones, d'acord amb la realitat social del territori afectat. Les conclusions d'aquests debats han de ser considerades de pes a l'hora de prendre decisions que afectin a la ciutadania.

2.8. Els diferents canals i processos de l'ecosistema de democràcia local s'han de poder activar des dels governs locals.

2.9. Els canals i processos de participació s'han de poder activar també mitjançant la iniciativa ciutadana promoguda per un nombre determinat de persones que acrediten l'interès col·lectiu de la seva proposta mitjançant la recollida d'un número concret de signatures. **(esmena incorporada)**

2.10. Els governs locals han de promoure la col·laboració amb la ciutadania en la co-producció, co-disseny i co-implementació de polítiques i serveis. **(esmena incorporada)**

2.11. Els governs locals, de manera individual, o en coordinació amb altres autoritats locals, regionals o estatals, han d'aprovar les normes jurídiques **(esmena incorporada)** que garanteixin l'estructuració d'aquest sistema i el seu desenvolupament. Aquesta regulació ha d'incloure explícitament el dret a la participació de totes les persones que viuen a la ciutat o poble i explicitar quins tipus de deures implica per l'administració local.

2.12. L'ecosistema ha d'incloure un conjunt de garanties, en base a òrgans interns del govern local i òrgans externs conformats per altres persones, que vetllin per la seva fiabilitat, transparència i bon funcionament i pels drets de la ciutadania en relació a la participació.

3. Inclusivitat

3.1. Les persones que viuen a pobles i ciutats tenen característiques diverses i variades, i no poden ser considerades de manera homogènia. **(esmena incorporada)**

3.2. A l'hora d'implementar ecosistemes de democràcia local com en la implementació de polítiques de participació independents els governs locals han de considerar la inclusió com a element fonamental.

- 3.3. Els canals i dispositius per a la participació local s'han d'adequar a les condicions i trets singulars de les persones. Aquests canals han de ser reflex i han de respondre a aquesta diversitat (esmena incorporada) tot buscant la qualitat a l'igual que la quantitat. (esmena incorporada)
- 3.4. La diversitat i pluralitat són elements essencials de la democràcia. Els canals i processos han de facilitar l'expressió d'opinions en condicions d'igualtat. (esmena incorporada)
- 3.5. Els governs locals han d'obrir canals perquè les associacions amb diferents tipus de formalitat i els moviments socials puguin fer sentir la seva veu en les decisions públiques.
- 3.6. No totes les persones han de participar d'associacions ni moviments socials. Resulta indispensable la obertura de canals i mecanismes per a la participació de persones que no formen part de cap organització social o que per disponibilitat de temps i recursos troben dificultats a l'hora d'implicar-se en els afers col·lectius
- 3.7. Els governs locals han d'incorporar la mirada feminista i la perspectiva de gènere en les seves actuacions i particularment en el desplegament dels canals de participació per no deixar fora les dones i altres col·lectius que no encaixen en els patrons de comportament establerts en base a poblacions masculines i que tot i suposant un percentatge elevat de la població de ciutats i pobles, troben limitacions per involucrar-se en els afers col·lectius. (esmena incorporada) (esmena incorporada)
- 3.8. Els governs locals han de fer un esforç singular i específic per incorporar la infància, l'adolescència i la joventut, gèrmens del futur de ciutats i pobles, buscant canals i programes específics en barris, espais públics i centres educatius, recreatius, esportius, per promoure l'aprenentatge democràtic de les noves generacions i la seva participació en la presa de decisions sobre assumptes que els afectin. (esmena incorporada) (esmena incorporada). Tanmateix han de promoure la participació de la gent gran i oferir vies alternatives d'acord amb les seves necessitats.
- 3.9. Els governs locals han d'adequar els canals d'informació i participació a les persones amb diversitat funcional per tal que la seva situació no els produeixi una discriminació o marginació en tot allò referent a la vida pública i col·lectiva.
- 3.10. Els governs locals han d'elaborar programes concrets per a la participació de les comunitats amb identitat notòria i reconeguda com les rurals o les indígenes oferint canals singulars per a la seva implicació tenint en compte els seus trets culturals i socials. (esmena incorporada) (esmena incorporada)

3.11. Els governs locals han de promoure la formalització d'òrgans externs i/o interns de vigilància i supervisió que garanteixin la inclusivitat dels mecanismes i canals de participació.

4. Béns comuns, comunitat i enfortiment ciutadà

4.1. Els governs locals han de promoure noves formes d'interacció entre la institució pública municipal i iniciatives comunitàries, basades en el reconeixement del dret a la gestió i l'ús comunitaris d'allò públic per part de la ciutadania, a partir de la consideració que "allò públic" pot esdevenir "allò comú".

4.2. Els governs locals han de promoure models de governança dels béns públic-comuns que garanteixin la transparència de la gestió i la universalització d'accés, creant mecanismes de transparència, participació i control ciutadà, garantint la provisió sostenible del recurs i que avaluin la funció pública i l'impacte social de la seva utilització.

4.3. Els governs locals han de promoure la cooperació públic-comunitària mitjançant els instruments adients, com la contractació amb clàusules socials, les contractacions reservades a organitzacions no lucratives i el suport a la realització autònoma de projectes comunitaris.

4.4. Els governs locals han de desenvolupar i indicadors que acreditin la funció pública, l'impacte comunitari i el retorn social de l'activitat.

4.5. Els governs locals han de promoure el treball comunitari en els diferents serveis dirigits a la població, de manera que puguin realitzar projectes comunitaris en l'àmbit de l'educació, la salut, els serveis socials, l'economia social i cooperativa i similars.

4.6. Els governs locals han de facilitar la realització de projectes comunitaris promoguts pels ciutadans i ciutadanes de barris, aldees, pobles i ciutats que vulguin millorar determinades situacions individuals i col·lectives de les persones que hi habiten. Aquests projectes comunitaris han de poder funcionar de manera autònoma i han de facilitar un enfortiment de la capacitat ciutadana i la seva resiliència.

4.7. Els governs locals han d'elaborar programes i plans pel foment de l'associacionisme, tant per col·laborar a l'enfortiment de les associacions existents com per encoratjar la ciutadania a formar-ne part d'elles i crear-ne de noves.

5. Infraestructures digitals

- 5.1. Amb l'objectiu d'arribar a un major nombre de persones, el desenvolupament de canals i infraestructures diverses per promoure una participació més inclusiva han d'incloure eines digitals que es puguin utilitzar de manera complementària als canals de participació presencials i que formin part essencial dels ecosistemes de democràcia local.
- 5.2. Els governs locals han de posar a disposició de la ciutadania infraestructures digitals en què tots els canals, processos i mecanismes de l'ecosistema de participació estiguin reflectits amb la finalitat de facilitar la seva utilització, extensió, traçabilitat i transparència.
- 5.3. La utilització de les infraestructures digitals ha de formar part d'un model híbrid que no pot abandonar la provisió d'eines i llocs presencials. (esmena incorporada) (esmena incorporada) (esmena incorporada). Els governs han de dissenyar els dos elements de manera coordinada perquè es reforcin mútuament.
- 5.4. El codi de les plataformes, així com els mòduls, les llibreries o qualsevol altre codi que es desenvolupi per al seu funcionament, han de ser de programari lliure i obert. Així mateix, els continguts, les dades, API o interfícies que la infraestructura faci servir per interactuar amb qualsevol tipus d'usuari o usuària, ha de complir amb estàndards oberts i interoperables tendint sempre al màxim nivell d'integració amb els estàndards oberts més estesos en cada moment.
- 5.5. Els governs locals han de garantir l'accessibilitat de la infraestructura digital, fent possible el seu ús per part de les persones amb diversitat funcional i amb més dificultats per utilitzar-la, com ara la gent gran o amb baix nivell d'estudis. S'han d'implementar mesures dirigides a reduir la bretxa digital.
- 5.6. La governança de la infraestructura ha de facilitar la participació de les persones que en són usuàries en el disseny, la implementació i l'execució de les seves diverses funcionalitats.
- 5.7. Les infraestructures digitals han de facilitar la utilització de la signatura electrònica per canalitzar iniciatives ciutadanes i el vot electrònic sempre que es garanteixin el secret i la fiabilitat.

6. Avaluació de les polítiques i dels programes

- 6.1. Els ecosistemes han d'incloure mecanismes d'avaluació dels diferents elements que hi formen part, com ara canals, processos, infraestructures i qualsevol altre mecanisme, etc.
- 6.2. Els governs locals han de promoure sistema d'indicadors qualitatius i quantitatius **(esmena incorporada)** per avaluar i promoure el seguiment del funcionament de l'ecosistema.
- 6.3. El disseny de cada canal, infraestructura o mecanisme de participació ha d'incloure la possibilitat d'avaluar el seu funcionament amb criteris preestablerts com ara la qualitat de les decisions, l'accessibilitat, la inclusivitat, l'efecte sobre les persones participants, etc.
- 6.4. Els governs locals han de desenvolupar un sistema d'indicadors qualitatius i quantitatius pel seguiment de la implementació de les decisions preses a través dels processos i canals de participació. Els governs locals han de permetre que els ciutadans i ciutadanes puguin liderar aquesta avaluació. **(esmena incorporada)**.
- 6.5. Els governs locals han de promoure el seguiment ("monitoreo") del compliment dels indicadors d'avaluació i han de facilitar el coneixement sobre el seu grau d'assoliment.
- 6.6. Els governs locals han de facilitar l'accés a les dades públiques i han de tenir una política activa de transparència. **(esmena incorporada)**
- 6.7. L'ecosistema ha de proveir mitjans de seguiment i control de l'acció de govern que, preferentment s'han de publicar en plataformes digitals.

7. Autonomia local i relació amb altres nivells de govern

- 7.1. Els governs locals han de defensar l'autonomia local, competències i capacitat de gestió pròpia i recursos que els permetin portar a terme les activitats i projectes marcats per les opinions i necessitats de la ciutadania.
- 7.2. Els governs locals es comprometen a col·laborar amb altres governs locals de les seves províncies, regions i estats i d'altres països per defensar l'autonomia local, les seves competències i garantir la capacitat de gestió pròpia amb ple respecte a la llei

i al dret i únicament sotmesos al control judicial en els supòsits de desviament, però amb independència d'altres nivells de govern de l'Estat.

7.3. Els governs locals han de promoure espais de col·laboració a nivell regional i estatal per assegurar una suficiència financera que garanteixi l'autonomia local en l'exercici de les seves competències.

7.4. Els governs locals han de cercar la coordinació amb les escales regionals, subestats i estatals per promoure polítiques i normes que facilitin la millora de la participació ciutadana.

7.5. Amb les mateixes finalitats, els governs locals han de promoure, allà on sigui possible, la relació amb els nivells supraestats i organitzacions internacionals regionals.

8. Plans estratègics per a la millora de la qualitat democràtica

8.1. Els governs locals han de promoure, de manera participativa, l'aprovació de plans d'actuació per millorar la qualitat democràtica de pobles i ciutats.

8.2. Els plans han de contribuir a la realització de diagnòstic, a la definició dels canals de participació existents i l'impuls de programes i accions concretes per la implementació d'aquesta agenda.

8.3. El pla ha d'incorporar programes de formació i capacitació dirigit a responsables polítics, personal que treballa en les administracions locals, organitzacions socials i ciutadania en general per tal de facilitar el coneixement i utilització dels diferents recursos, canals, normatives i infraestructures.

8.4. Els governs locals han de disposar d'una organització administrativa, dotada adequadament de recursos humans, materials i econòmics per poder complir amb les obligacions derivades de la posada en marxa del sistema de participació.
(esmena incorporada)

8.5. El pla ha de preveure indicadors i sistemes d'avaluació i revisió.